

**T.C. BAŞBAKANLIK
DIŞ TİCARET MÜSTEŞARLIĞI
ANLAŞMALAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ**

18.06.2010

BİLGİ NOTU

İran'da 2002 yılında onaylanan "Yabancı Yatırımı Teşvik ve Desteklemeye İlişkin Kanun ve Uygulama Talimatı" (Mevzuat) yatırımın özendirilmesi amacıyla yeni uygulamaları getirmesi ve bu yeni uygulamaların yerli ve yabancı yatırımcıların haklarının ve menfaatlerinin desteklenmesi ve iktisadi reformların yapılması hedefiyle gerçekleştirilen programın bir kısmını kapsamı nitelikleriyle önem taşımaktadır.

Söz konusu Mevzuat, yabancı yatırım, yabancı yatırımcı kavramlarının yanı sıra "Doğrudan Yabancı Yatırım", "Finans Temini", "Yap-İşlet-Devret" ve "Karşılıklı Satış" gibi sermayenin kullanılma yöntemlerini de tanımlamakta ve sunulabilecek kolaylıklar açıklanmaktadır.¹

Mevzuat'ın getirdiği başlıca teşvikler ve fırsatlar ise;

- yabancıların şirketlerde hisse oranları için bir kısıtlama getirmemesi,
- İranlı bir şirketin %100 yabancı sermaye ile kurulabilmesi,
- ana sermaye ve karların ürün ve döviz yoluyla transferi mümkün kılması,
- yabancı yatırımcı ile yerli yatırımcı arasında ayırım yapmaması,
- İran'da yaşama gereği olmaksızın İran'da yatırım yapmayı mümkün kılması,
- yabancı yatırımcılar için sektör kısıtlamamasına gitmemesi,
- devletin doğrudan taahhüt kabul etme yoluyla yabancı yatırımcıların temel haklarının resmiyette tanınması ve yatırımcıların düşündüğü güvenliğin sağlanması,
- yabancı yatırımcılar, yöneticiler, uzmanlar ve yakın aile fertleri için üç yıl oturma izni verilmesi uygulamalarıdır.

Söz konusu Mevzuat ayrıca devletin doğrudan taahhüt kabul etme yoluyla yabancı yatırımcıların temel haklarının resmiyette tanınmasında yabancı yatırımcılar için güvence sağlamaktadır. Ancak Mevzuat'ın dokuzuncu maddesi uyarınca kamu menfaatleri gerektirdiği takdirde, yasalar çerçevesinde yabancı yatırım millileştirebilir ifadesi yer almaktadır. Mülkiyetin alınması veya millileştirilmesinden kaynaklanan anlaşmazlığın ise Mevzuat'ın on sekizinci maddesine atıfla yabancı sermayenin yatırım izni çerçevesinde ülkeye giren ancak kullanılmayan bölümün çıkışı, tüm döviz ve ihracat ve ithalat yasaları ve kuralları kapsamı dışında olacağı belirtilmektedir.

"İran Yatırımlar, Ekonomik ve Teknik Yardımlar Teşkilatı" bünyesinde kurulmuş olan "Yabancı Yatırım Hizmetleri Merkezi" (Merkez) yabancı yatırımlara ilişkin tüm aşamalarda koordinasyonu sağlamak ile görevlendirilmiştir. Söz konusu Merkez, ülke içinde yabancı yatırımı teşvik eden, yabancı yatırımlara ilişkin tüm işlemleri inceleme yetkisine sahip tek resmi kurum olması nedeniyle Mevzuat'ın uygulanmasında büyük önem arz etmektedir. Yabancı yatırımcılar sermayenin kabulü, giriş, işletilmesi, çıkışı ilgili taleplerini Teşkilata sunacaklardır. Merkez ise;

¹ Söz konusu kolaylıklar EK 1'de sunulmaktadır

- yatırımların kabulü ve desteklenmesine ait bütün işler ilgili olarak yabancı yatırımcılara gerekli bilgileri sunmak ve danışmanlık hizmeti vermek;
- yatırımcının gerek duyduğu kuruluş bildirisi, çevre kurumu izni, su, elektrik, vs. gibi izinlerin alınmasında koordinasyonu sağlamak;
- projelerde vize, çalışma izni ve ikamet izni konularında koordinasyonu sağlamak;
- makine ve teçhizat ithali ve gümrük işlemlerinde koordinasyonu sağlayarak destek vermek;
- yabancı yatırımcıların istekleriyle ilgili olarak bağlı oldukları organların icra birimleriyle gerekli koordinasyon ve takiplerin yapılması sağlamak ile sorumludur.

Mevzuat çerçevesinde yabancı yatırımın neticesi, mal ve üretim hizmetlerinin değeri, yerli piyasada arz edilen mal ve hizmetlerin değerine göre her ekonomik sektörde (Tarım/Maden/Sanayi/Su, Elektrik ve Doğalgaz Temini, İnşaat, Taşımacılık ve İletişim, Hizmetler) %25'i ve her branşta² %35'i geçmemelidir.

Yerli ve yabancı yatırımcıların haklarının ve menfaatlerinin desteklenmesi ve iktisadi reformların yapılması hedefiyle gerçekleştirilen programın bütününün getirdiği değişiklikler ise;

- ülkede yatırımların ve üretimin artırılmasına neden olacak fiyat ve muafiyetler bakımından çeşitli meziyetlere sahip yeni vergi yasasının onaylanması;
- tarife dışı metotların kullanılması yerine tarife sisteminin yerleştirilmesi;
- özel bankalar ve finans kuruluşlarının tesisi;
- tüm ekonomik faaliyetlerde tek döviz kuru uygulanması yoluyla tek döviz kuru sisteminin yerleştirilmesi ve çok kurlu sistemin kaldırılması;
- özel sigorta kuruluşlarının kurulma imkânının hazırlanması;
- devlet bankalarının özelleştirilmesi gibi özelleştirme programının çok yönlü uygulamasının devamlı olarak vurgulanması hususlardır.

Diğer taraftan, 06.06.1931 tarihli yabancı uyrukların gayrimenkul mülkiyeti ile ilgili kanun hala geçerlidir. Söz konusu kanun gereğince, yabancı yatırımcı adına her türlü arsanın her miktarda mülk edinilmesi yasaktır.

EKLER

EK 1 Mevzuat Çerçevesinde Sunulabilecek Kolaylıklar ve Özellikler

EK 2 Mevzuat'ın 2. Maddesi (D) Bendi Konusu Sektörler ve Alt Sektörler

² Söz konusu branşlar EK 2'de sunulmaktadır.

				DURDURULMASINDAN KAYNAKLANAN ZARARLARIN TELAFİSİNİN GÜVENÇE ALTINA ALINMASI		
MEDEENİ İŞTİRAK	- KAMU VE ÖZEL SEKTÖRE AÇIK TÜM ALANLAR	- YATIRIM KOMİTESİNİN ONAYI İLE YATIRIM İZİNİNDE KAYDOLUNUR -BAŞKAÇA BİR İZNE İHTİYAÇ YOKTUR	SINIRSIZ	-İSTİMLAK VE KAMULAŞTIRMA KARSISINDA TAZMİNAT ÖDEME GÜVENÇESİ -İHRACATIN YASAKLANMASI HALİNDE İHRACAT VE DÖVİZ TEMİNİ GÜVENÇESİ -YERLİ YATIRIMCILARLA AYNI HAKLARDAN YARARLANMA -KANDIN KOYMA VEYA HÜKÜMET KARARLARI NETİCESİNDE MALİ SÖZLEŞMELERİN UYGULANMASININ YASAKLANMASI VEYA DURDURULMASINDAN KAYNAKLANAN ZARARLARIN TELAFİSİNİN GÜVENÇE ALTINA ALINMASI	SINIRSIZ, DÖVİZ OLARAK İHRACAT PROJELERİNDE MAL ŞEKLİNDE	- SINIRSIZ, DÖVİZ OLARAK İHRACAT PROJELERİNDE MAL ŞEKLİNDE

TANIMLAR:

DOĞRUDAN YABANCI YATIRIM: Yabancı yatırımcının mevcut veya yeni bir İran'lı şirketle hukuki ortaklık yapmasından ibarettir.

SÖZLEŞMELİ DÜZENLEMELER: Yabancı sermayenin kullanılması sadece sözleşme tarafları arasında varılan mutabakatlara tabi olan metodların hepsisidir.

YAP, İŞLET VE DEVLET: Yabancı yatırımcı İran'lı taraf ile varlıkları mutabakata uygun olarak yatırım konusu projenin uygulanması için nakdi ve gayri nakdi mali kaynaklarını kendi sorumluluğu ile İran'da şirket kurmak veya Proje Şirketi olarak İran'da şube açmak için hazırlar ve böylece projeyi yap veya işlet metodu yönünde girişimde bulunur. BOT modeli çok çeşitli olup her biri spesifik özelliklerden yararlanır.

KARŞILIKLI SATIŞ: Yabancı yatırımcı nakdi ve gayri nakdi mali kaynaklarını yatırım yapılan şirketin kurulması, geliştirilmesi veya yenilenmesi için ona verir ve sermayenin dönüşü şirketin mal üretilen hizmetleri veya diğer mallar şeklinde tasviye edilir.

MEDENİ İŞTİRAK: Hukuki kimliğe sahip yani "Şirket" kuruluştan ve anlaşmaya uygun olarak tarafların kat paylaşımının ve yatırım payının çekilebileceği müşteri bir faaliyetin gerçekleştirilmesi amacıyla sözleşmeden doğan anlaşmalardır. Medeni iştrak, yabancı yatırımcının herhangi bir şirket kurmadan yatırımdan kar sağlayabileceği her türlü iş türünü kapsar. Her şekilde, iştrake ilişkin mali kararlar taraflardan birinin İran'daki defterine kaydedilir.

**YABANCI YATIRIMI TEŞVİK VE DESTEKLEME KANUNU 2 NCI
MADDESİ (D) BENDİ KONUSU SEKTÖRLER VE ALT SEKTÖRLER**

SEKTÖR	ALT SEKTÖR
TARIM	<ul style="list-style-type: none"> - ZIRAAT VE BAHÇECİLİK - HAYVANCILIK , TAVUKCULUK VE İPEK BÖCEĞİ YETİŞTİRİCİLİĞİ - ORMAN VE MERALAR - BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLİĞİ
MADEN	<ul style="list-style-type: none"> - HAM PETROL VE DOĞAL GAZ (ARAMA, ÇIKARMA, VE NAKLETME) - DİĞER MADENLER (ARAMA, ÇIKARMA VE İŞLEME)
SANAYİ	<ul style="list-style-type: none"> - GIDA MADDELERİ, İÇECEK VE SİGARA SANAYİ - TEKSTİL, KONFEKSİYON VE DERİ SANAYİ - ORMAN ÜRÜNLERİ (AĞAÇ, KAĞIT VS.) BASIM VE YAYIN SANAYİ - KİMYA VE PETRO KİMYA ÜRÜNLERİ (LASTİK VE PLASTİK) SANAYİ - MADEN (TAŞ KÖMÜRÜ VE PETROL HARİÇ) SANAYİ - TEMEL METAL SANAYİ - NAKLIYAT VE OTOMOTİV SANAYİ VE TECHİZAT - SANAYİDE KULLANILAN MAKİNELER, ELEKTRİK VE ELEKTRONİK (RADYO VE TELEVİZYON, İLETİŞİM ARAÇ VE MALZEMELERİ) SANAYİ - SANAYİDE KULLANILAN MAKİNELER , ELEKTRİK VE ELEKTRONİK (BAŞKA YERDE SINIFLANDIRILMAMIŞ) SANAYİ - TIBBİ CİHAZLAR VE OPTİK MİLMETRİK CİHAZLAR SANAYİ - KULLANILMIŞ MADDELERİN YENİDEN İŞLENMESİ
SU, ELEKTRİK VE DOĞALGAZ TEMİNİ	<ul style="list-style-type: none"> - SU VE KANALİZASYON TOPLAMA, ARITMA, TEMİN ETME VE NAKLETME - ELEKTRİK ÜRETİM VE DAĞITIM ŞEBEKESİ KURMAK - DOĞAL GAZIN RAFİNE EDİLMESİ VE DAĞITILMASI
İNŞAAT	<ul style="list-style-type: none"> - ALT YAPI - BİNA VE KONUT - İNŞAAT MALZEMELERİ
TAŞIMACILIK VE İLETİŞİM	<ul style="list-style-type: none"> - DEMİR YOLU TAŞIMACILIĞI - KARA YOLU TAŞIMACILIĞI - BORU İLE TAŞIMACILIK - SU TAŞIMACILIĞI - HAVA YOLU TAŞIMACILIĞI - DESTEKLEME HİZMETLERİ - P.T.T
HİZMETLER	<ul style="list-style-type: none"> - MALİ HİZMETLER (SİGORTA, BANKA VS.) - TURİZM - KAMU İŞLERİ - KENTSEL HİZMETLER - EĞİTİM VE ARAŞTIRMA - DİĞER HİZMETLER (MÜHENDİSLİK, PLANLAMA VS.)